

Крстио Перовић

КА СРЕДИШТУ ПОПИНЕ ПОЕЗИЈЕ

Поезија Васка Поје, зборник радова, Институт за књижевност и уметност и Друштво „Вршац лепа варош“, Београд, Вршац 1997.

У зборнику радова *Поезија Васка Поје* (поетичка истраживања) сабрани су квалитетни књижевнокритички прилози. Ти прилози, обједињени корицама исте књиге, обогаћују савремено читање Попине песничке речи. Уз то, зборник већ сада, непосредно по објављивању, представља незаобилазну библиографску јединицу сваког наредног истраживања поезике најзначајнијег српског песника у другој половини XX века. Сваки од аутора (Новица Петковић, Иван В. Лалић, Јелена Новаковић, Тања Поповић, Тихомир Брајовић, Никола Грдинић, Снежана Самарција, Љубинко Раденковић, Александар Јовановић, Бојан Јовић и Милосав Тешић) својим текстом допринео је укупном квалитету зборника. Ипак, од књижевнокритичких прилога издвајамо:

– Тешићево читање егзистенцијалне драме у циклусу песама „Кости, кости“;

– Из рада Јелене Новаковић издвојили бисмо обиман и информативан преглед непосредних веза песниковог опуса са мноштвом надреалистичких дела;

– Затим, беспрекорно вођен, концизан и прецизно изведен текст Снежане Самарције, поетичног наслова „Трагом родне понорнице“. Најкраће речено, Самарцијино завидно познавање разноликих конкретних елемената и самог духа наше усмене културе и народне књижевности, у садејству са проицљивим разумевањем песникове индидуалне поезике, резултовали су иновативном, добро образложеном

и, у оквиру ауторске намере, целовитом интерпретацијом са поднасловом „Симболи поезије Васка Попе и усмена традиција“.

– Напоследку, из зборника издвајамо – и у средиште приказа постављамо – најновији текст Новице Петковића „Увод у Попину поезију“. За разлику од осталих аутора у зборнику, који су истраживали поједине стране, слојеве или лирске целине, Петковић је издвојио и описао неколико средстава и поступака којима је Попа из збирке у збирку, стварао своју поезију.

*

Релативна знања различитих, поглавито хуманистичких дисциплина промишљена у складу са принципима семиотичке „тартурско московске школе“, Новица Петковић је још једном креативно применно при истраживању и тумачењу сложеног, врхунског књижевног текста – поезије Васка Попе. Последице су уобичајене: „Увод у Попину поезију“ битно помера раније достигнуте границе разумевања песничког опуса и, што је битније, отвара нове херменеутичке прилазе како најситнијим деловима тако и најопштијем плану Попине поезије.

Пођимо од особите, рекло би се петковићевске, прве реченице: „Ко своје излагање – четири деценије после појаве *Коре* – почне причом о херметичности Попине поезије у најмању руку ризикује да буде незанимљив“. Ставу о херметичној симболици – који је у нашој књижевној критици добио статус аксиома, а тек је „Уводом“ подвргнут озбиљној провери – аутор најпре супротставља став Зорана Мишића да се песме из *Коре* готово увек до краја могу свести на своју рационалну суштину, односно да су алегорије. Крајности наведених противстава аутор разрешава средњим путем – тврдњом да су Попине песме *симфоричке слике*. Овом суштински новом дефиницијом, која ниуколико није тек једнократни компромис, одређена је дубља, обличка сличност између песничких стихова и загонетки, услед чега се тумачење нужно усмерава ка прошлости, ка миту. Заједно са тим, Петковић је из низа изабраних стихова реконструисао поступке којима је песник преиначавао „у обичај узете речи“ у загонетне исказе и „тамне“ слике, те указао на чиниоце „због којих смо склони да код Попе препознајемо фразеологизоване говорне јединице чак и тамо где нису непосредно присутне“. Притом, општеприхваћена перспектива, која је у томе видела само одјек свакодневног говора и денатетизацију поезије, обрнута је ка прошлости, ка миту.

Пратећи трагове „прежигтака“, Петковић се поступно примицао самом унутрашњем средишту поетске речи Васка Попе, и успео да „Уводом“ пружи досад најбоље образложен и, у границама насловом истакнуте намене текста, најобухватнији опис имплицитно-иманентне поетике једног од неспорних модерних класика српске књижевности. Спознаја темељних чинилаца Попине поетике (што ће рећи темељних чинилаца његовог *јесничкој идиолекти*) омогућила је аутору не само да фиксира значењско поље изабраних лирских пасажа и песама, већ и да проикне у привидно нерастумачив и у себе затворен симболистич-

ки свет *Вучје соли*. Капитално тумачење слике света у петој књизи песама Васка Попе, осим очевидног приказа познавања *йестичкої идиолекѣи*, изнова доказује велику херменеутичку моћ семиотичког приступа књижевности, и то управо његове источноевропске варијанте. Права је прилика да се у пуној мери обнови дијалог модерних и постмодерних: предлажемо постструктуралистичку критику двају модернистичких дискурса – Попиног књижевноуметничког и Петковићевог књижевнокритичког. Да би дијалог имао пуну сазнајну вредност довољно је да двоструки, а истовремени критички захват изведе постмодерниста по интерпретативној способности раван писцу „Увода“.

Но вратимо се целини зборника. На први поглед види се приличан број тумачења истих поетских или поетичких момената које су поједини аутори напоредо, али без намере да тако буде, понудили читатељству. Напоредна тумачења (одређене фигуре или неке од Попиних песама) јесу најчешће комплементарна, јер су ти моменти разматрани с обзиром на различите поетичке аспекте или у оквиру различитих стиховних целина. Ту и тамо назиру се и вредносне разлике. Те разлике у вредности мини интерпретација најлакше се проналазе ако се радови једанаест аутора читају на подлози „Увода у Попину поезику“. Тако читалац, тренутно и на лицу места, може подвргнути провери овај приказ и, што је битније, проценити Петковићеву егзегезу поезије Васка Попе.